

Til lovforslag nr. L 224. Betænkning afgivet af Socialudvalget den 3. maj 1989

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand

(Ændring af regler om praktisk bistand)

Udvalget har behandlet lovforslaget i nogle møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Nogle af udvalgets spørgsmål og ministerens svar herpå er optrykt som bilag til betænkningen.

Udvalget har endvidere modtaget skriftlige henvendelser fra De Samvirkende Invalideorganisationer samt Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg.

Herefter indstiller et *flertal* (Socialdemokratiets, Socialistisk Folkepartis, Fremskridtspartiets, Centrum-Demokraternes og Kristeligt Folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et flertal inden for flertallet (Socialdemokratiets medlemmer af udvalget) ønsker at udtale, at gratis anvist hjemmehjælp vil tage toppen af samspilsproblemet, hvilket alle partier var enige om i forbindelse med vedtagelsen af ældrepakken i 1987. De pensionister, der efter ministerens forslag skal betale for 3 timers hjemmehjælp, får i takt med den stigende betalings skala aftrappet andre ydelser, bl.a. boligydelsen og pensionstillæg samtidig med, at der skal betales skat af den indtægt, der er grundlaget for betaling af hjemmehjælpen. En lille ekstraindtægt ved siden af pensionen bliver reelt beskattet med 100 pct. Betaling for anvist hjemmehjælp vil først og fremmest ramme pensionister med små egenindtægter.

Socialdemokratiet finder fortsat ikke, at forholdene vedrørende regler for praktisk bistand – anvist varig hjemmehjælp – har ændret sig, siden Folketinget debatterede spørgsmålet i forbindelse med L 108 og vedtagelsen af finanslovforslaget i december 1988.

Ministerens baggrund for ændringer er stadig de samme utilstrækkelige stikprøveundersøgelser i mindre end 10 pct. af kommunerne.

Socialdemokratiet er fortsat af den opfattelse, at de indtægter, der opnås ved pensionisternes egenbetaling af varig anvist hjemmehjælp, ikke vil kunne opveje administrationsudgifterne, der er forbundet med den hidtidige betalingsordning eller de administrationsudgifter, der er forbundet med den foreslåede ændrede betalingsordning. Det offentliges bidrag pr. hjemmehjælpstime udgør fortsat 96 kr. ud af 100 kr. Den egenbetaling, der skal opkræves og administreres, er således fortsat 4 kr. pr. hjemmehjælpstime. Den skala, hvorefter egenbetalingen beregnes, starter med 3 kr. pr. time og berører 1/3 af de pensionister, der får anvist hjemmehjælp. 2/3 af disse pensionister betaler under 30 kr. i timen, mens 2/3 af alle pensionister modtager gratis hjemmehjælp.

Socialdemokratiet mener fortsat, at varig anvist hjemmehjælp, der kun ydes efter nøje vurdering og visitation, skal være gratis i lighed med andre belbredsbedingede ydelser. Hvis de ældre skal have mulighed for at vælge at blive i eget hjem, skal der sikres den nødvendige service.

I december vedtog et flertal at forlænge den gældende betalingsordning til den 1. juli 1989.

Pensionisterne forventer, at anvist hjemmehjælp bliver gratis den 1. juli. Socialdemokratiet stemte imod udsættelsen, idet vi mente, at løfterne til pensionisterne ved vedtagelsen af ældrepakken skulle opfyldes.

Rigtig anvist hjemmehjælp vil fortsat tage presset af de mere omfattende og dyrere hjælpeforanstaltninger. Hjemmehjælp er fortsat det bedste forebyggende tilbud.

Frygten for, at efterspørgslen vil stige, når betalingen bortfalder for den tredjedel af pensionisterne, der betaler mellem 3 kr. og 30 kr. pr. hjemmehjælpstime, er ikke realistisk. Hjemmehjælpen skal fortsat tildeles efter behov i henhold til bistandslovens § 53: »Varig hjemmehjælp ydes som bistand til husligt arbejde og personlige fornødenheder, som en person på grund af en vedvarende lidelse eller svækkelse ikke kan udføre på egen hånd« – og den skal være gratis.

Når ministeren ønsker en fortsat betaling for hjemmehjælp, er det alene et ønske om at øge det offentliges indtægter. Socialdemokratiet kan ikke stemme for forslaget.

Et mindretal inden for flertallet (Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker at udtale følgende:

Den 16. december 1988 vedtog et flertal i Folketinget at udsætte beslutningen om gratis varig hjemmehjælp fra 1. januar 1989 til 1. juli 1989. I den forbindelse havde SF følgende bemærkninger i betænkningen til lovforslaget (L 108):

»Den 2. juni 1987 vedtog Folketinget, at der fra 1. januar 1989 ikke længere skulle opkræves betaling for varig hjemmehjælp. Den egentlige baggrund herfor var en henvendelse fra Kommunernes Landsforening dateret den 19. december 1986 med kommentarer til den daværende socialministers forslag om lettelse af samsspilsproblemer m.v. samt ændring af regler om praktisk bistand og om plejehjem og beskyttede boliger. Landsforeningen argumenterede imod de dengang foreslåede ændringer af betalingsreglerne for hjemmehjælp, der indebar, at betalingen for varig hjemmehjælp fra at være indtægtsafhængig nu skulle gøres udgiftsafhængig, således at alle skulle betale for hjemmehjælp med 13 kr. i timen, dog højst for 6 timer ugentlig. I stedet fremkom Landsforeningen med følgende idé:

»Landsforeningen skal derfor foreslå, at det i stedet overvejes, at der ikke skal opkræves betaling hos pensionisterne for hjemmehjælp ...«.

Dette ønske blev imødekommet, og følgende fremgår af bemærkningerne til det pågældende ændringsforslag: »Efter ønske fra de kommunale organisationer foreslås det, at der fra den 1. januar 1989 ikke længere skal kræves betaling for ydelsen af varig hjemmehjælp.« Det fremgår også af forskellige ordføreres indlæg ved 2. behandling, at ændringsforslaget blev gennemført som en direkte følge af Kommunernes Landsforenings henvendelse. Man antog altså i Folketinget, at Landsforeningen i denne sag talte på kommunernes vegne og havde udført en vis portion velovervejede tankevirk-somhed.

Den 17. november 1988, godt 17 måneder efter beslutningen, fremsatte socialministeren et forslag om at udskyde den nye ordning et år. Begrundelsen var dels økonomisk, dels at udskydelsen ville medføre, at kommunerne fik bedre tid til at overveje tilrettelæggelsen af hjemmehjælpsordningen, herunder hvordan man tilrettelægger visitationen under en eventuelt øget efterspørgsel. Denne sidste begrundelse er ret besynderlig, når man tænker på, hvilket tidspres Folketinget i øvrigt udsætter kommunerne for ved lovændringer. Denne pludselige omsorg for kommunerne i dette tilfælde, hvor man har haft mange måneder til forberedelsen, virker mildt sagt noget søgt.

Under behandlingen af dette lovforslag har Kommunernes Landsforening den 1. december 1988 nok en gang henvendt sig til Socialministeriet med en kommentar. Nu argumenterer man imod sit tidligere synspunkt, især på grund af ængstelse for konsekvenserne ved eventuel øget efterspørgsel, en ængstelse, man godt kunne have forestillet sig at Landsforeningen havde givet udtryk for i foråret 1987. I Landsforeningens skrivelse forekommer i øvrigt også følgende betragtning: »... virker det ejendommeligt isoleret at ophæve den nuværende betalingsordning for hjemmehjælpen«. På baggrund af sagens faktiske forløb er det en ejendommeligt bemærkning.

Gennem Folketingets Socialudvalg er Kommunernes Landsforening blevet bedt om at forklare dette holdningsskift. Landsforeningen har udarbejdet et svar, der ikke nærmere kom-

mer ind på dette forhold. Endvidere er Landsforeningen blevet bedt om at angive, hvilke henvendelser man i de forløbne 18 måneder siden vedtagelsen har rettet til Socialministeriet i anledning af de af Landsforeningen angivne problemer. Af svaret fremgår det, at man ikke har henvendt sig, hvilket nok kan give anledning til en vis undren.

Endvidere har socialministeren oplyst, at den forrige socialminister ikke ses at have modtaget skriftlige henvendelser fra kommunerne efter vedtagelsen. Derimod har den nuværende socialminister på diverse møder modtaget synspunkter, der er gået ud på, at man frygter et øget pres på ordningen. Disse synspunkter siger ministeren at hun har lyttet til. En sådan lydhørhed skal man ikke underkende, men man kunne ønske sig, at den var generel, så den også gjaldt konsekvenserne af anden sociallovgivning, den borgerlige regering tager initiativ til. Det ses ikke at være tilfældet.

Med i vurderingen af lovforslaget hører, at Ebeltoft Kommune, der har gennemført et frikommuneforsøg med gratis hjemmehjælp, ikke har haft de af socialministeren og Kommunernes Landsforening angivne problemer. Man har tværtimod gode erfaringer med ordningen.

Mindretallet har nøje overvejet forslaget om en udskydelse af beslutningen om gratis varig hjemmehjælp. Pensionister med brug for varig hjemmehjælp må naturligvis have en forventning om, at Folketinget står ved, hvad man med alle kort på bordet vedtager. På baggrund af det beskrevne forløb finder mindretallet ikke, at

der er argumenteret tungtvejende for en udskydelse.«

Socialministerens nuværende lovforslag indeholder en ændret betaling for varig hjemmehjælp – nemlig en nedsættelse af den maksimale betaling fra 6 til 3 timer.

SF har igen overvejet problemet, men mener stadig, at varig hjemmehjælp bør være gratis. Vi har i den forbindelse lagt særlig vægt på den positive holdning i Sammenslutningen af Sociale Udvalg, der må formodes nøje at kende forholdene på dette område i kommunerne, og sammenslutningen har altså ikke de betænkeligheder, som Kommunernes Landsforening har givet udtryk for. Heller ikke Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg, som i denne forbindelse repræsenterer brugerne, har disse betænkeligheder.

På denne baggrund indstiller SF lovforslaget til forkastelse.

Et andet mindretal inden for flertallet (Kristeligt Folkepartis medlem af udvalget) er fortsat tilhænger af, at de økonomisk bedre stillede pensionister skal yde en vis egenbetaling for varig hjemmehjælp, men Kristeligt Folkeparti finder ikke, at det af ministeren fremsatte lovforslag i den nu foreliggende form i tilstrækkelig grad løser samspilsproblemerne.

Et mindretal (Det Konservative Folkepartis, Venstres og Det Radikale Venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Karen Højte Jensen (KF) Lizzie Lichtenberg (KF) Hans Kofoed (KF)

Hanne Severinsen (V) Jørgen Winther (V) Jane Oksen (FP) Kirsten Lee (RV)

Bente Juncker (CD) Kofod-Svendsen (KRF) fmd. Jytte Andersen (S) Hanne Andersen (S)

Pernille Forchhammer (S) Jytte Hilden (S) Grete Schødt (S) Taanquist (S) nfmd.

Agerschou (SF) Birthe Hansen (SF)

Nogle af udvalgets spørgsmål og socialministerens svar herpå

Spørgsmål:

Udvalget anmoder om at måtte modtage en udtalelse fra Ebeltoft Kommune om, hvorvidt kommunen mener, at de færre plejehjemsindlæggelser skyldes den gratis varige hjemmehjælp eller døgnplejen.

Svar:

Der henvises til vedlagte brev af 18. april 1989 fra Ebeltoft Kommune.

Svaret giver ikke anledning til bemærkninger.

EBELTOFT KOMMUNE

Socialministeriet

Vedrørende Forespørgsel fra Folketingets Socialudvalg - j.nr. 2000-45

Socialministeriet har, ved skrivelse af 10. april 1989, anmodet om bidrag fra det sociale udvalg i Ebeltoft kommune, til besvarelse af spørgsmål 2 i en forespørgsel fra Folketingets Socialudvalg.

Spørgsmålet lyder: Udvalget anmoder om at måtte modtage en udtalelse fra Ebeltoft kommune om, hvorvidt kommunen mener, at de færre plejehjemsindlæggelser skyldes den gratis varige hjemmehjælp eller døgnplejen.

Det sociale udvalg i Ebeltoft kommune har drøftet spørgsmålet på et møde den 11. april 1989, og man kan i denne forbindelse oplyse følgende:

Ebeltoft kommune har bl.a. benyttet sin status som frikommune til fra 1. april 1987 at gennemføre et forsøg med gratis hjemmehjælp til folke- og førtidspensionister.

Begrundelsen for forsøget er, at fritagelsen efter byrådets opfattelse virker plejehjemsforebyggende, idet en del pensionister har afslået hjælpen af hensyn til lovens betalingsregler. Betalingsreglerne har således modvirket kommunens intentioner om, at pensionisterne skal/kan forblive i eget hjem længst muligt. Det er kommunens erfaring, at den manglende optimalindsats fra hele hjemmeplejens side øger pensionisternes behov for både plejehjemspladser, lægetilkald og hospitalsindlæggelser.

Det har samtidig haft betydning, at afskaffelsen af betalingerne ville indebære en administrativ lettelse.

Da Ebeltoft byråd i 1986 drøftede frikommuneforsøget og besluttede at indføre dette, var det med den forventning, at ordningen ville betyde en øget efterspørgsel efter hjemmehjælp på mellem 5 og 10 pct.

Forsøget har nu kørt i to år, og presset på kommunens plejehjemspladser er ikke blevet større, selv om både antallet af ældre er stigende, og sygehusene foretager en tidligere udskrivning af patienterne.

Det sociale udvalg ser sig imidlertid ikke i stand til at pege på en enkeltstående årsag til dette.

Der er ifølge udvalgets opfattelse følgende faktorer, der alle har betydning for kommunens ressourceforbrug til ældre-gruppen:

1. Antallet af ældre er stigende.
2. Sygehusene udskriver patienter tidligere.
3. Døgnpleje i hele kommunen fra 1. januar 1986.
4. Frikommuneforsøg: Fritagelse for betaling fra 1. januar 1987.

Ser man isoleret på spørgsmålet om efterspørgsel efter plejehjemspladser, vil de to første faktorer bevirke et større antal personer

med massive plejeproblemer, som tidligere kun kunne klares på et decideret plejehjem.

Indførelsen af døgnplejen i hele Ebeltoft kommune med tilbud om installation af kaldeanlæg, samt fritagelsen for betaling af hjemmehjælp, har efter udvalgets opfattelse bevirket, at disse plejeopgaver nu også kan løses i private hjem, og at de ældre i stadigt større omfang vælger denne løsning.

Udvalget kan, som tidligere anført, ikke vurdere, om de færre plejehjemsindlæggelser skyldes enten den gratis varige hjemmehjælp eller døgnplejen.

Det kan dog tilføjes, at kommunens forventninger om en 5-10 pct. stigning i udgifterne til hjemmehjælp, ved frikommuneforsøgets gennemførelse, i praksis har vist sig også at kunne indeholde både væksten i antallet af ældre og sygehusenes politik med tidligere udskrivninger.

Med venlig hilsen

Lars Kjær

Spørgsmål:

Udvalget anmoder om at måtte modtage udtalelser om lovforslaget fra

- a) De Samvirkende Invalideorganisationer,
- b) Pensionisternes Samvirke og
- c) Landsforeningen Ældre Sagen.

Svar:

ad a)

Der henvises til vedlagte brev af 26. april 1989 fra Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg.

ad b)

Der henvises til vedlagte brev af 24. april 1989 fra Pensionisternes Samvirke.

Vedrørende ministeriets bemærkninger til disse henvendelser henvises til bemærkningerne til udtalelsen af 20. april 1989 fra Ældre Sagen, jf. svaret af 24. april 1989 på spørgsmål c.

ad c)

Der henvises til vedlagte brev af 20. april 1989 med bilag fra Landsforeningen Ældre Sagen.

Til udtalelsen fra Ældre Sagen kan vedrørende pkt. 4 bemærkes, at det efterspørgselspres, der nævnes i bemærkningerne til lovforslaget, også må påregnes at komme fra personer, der opfylder betingelserne i § 53 for at modtage varig hjemmehjælp. Det vil typisk være personer, der hidtil har klaret sig med privat antaget hjælp og bistand fra familie.

Tilføres der ikke yderligere ressourcer til hjemmehjælpen, kan kommunerne derfor blive nødt til at foretage en fornyet vurdering af behovet for hjemmehjælp blandt de hidtidige modtagere med den virkning, at disse får hjælpen beskåret, fordi kommunerne nødsages til at skærpe visitationen.

Landsforeningen Ældre Sagen

Socialminister Aase Olesen

Vedrørende lovforslag L 224

Hermed har vi fornøjelsen at aflevere den af Folketingets Socialudvalg udbedte udtalelse fra landsforeningen om spørgsmålet om betaling for varig hjemmehjælp tillige med et vedhæftet bilag.

Da udtalelsen er rekvireret gennem ministeriet, har vi samtidig overbragt udtalelsen i 80

eksemplarer til ministeriet med henblik på, at den kan blive viderebragt til udvalget. Vi går ud fra, at udvalget således får udtalelsen i uafkortet form.

Vi har samtidig gjort pressen bekendt med landsforeningens udtalelse.

Med venlig hilsen

Landsforeningen Ældre Sagen

Sekretariatet

Viggo Nielsen

Landsforeningen Ældre Sagen

Socialministeriet

Vedrørende 2. kontor j.nr. 2000-45, lovforslag L 224

Ved skrivelse af 10. april 1989 har ministeriet anmodet landsforeningen om at udtale sig om lovforslag L 224, der vil annullere tidligere vedtaget lovbestemmelse om, at varig hjemmehjælp skal være gratis fra 1. juli 1989. Ifølge lovforslaget opretholdes det hidtidige betalingskrav, dog fremtidig med begrænsning til højst 3 timer pr. uge mod hidtil 6 timer.

Af de følgende grunde er vi af den opfattelse, at lovforslaget bør forkastes:

1. Ved den allerede gennemførte lovgivning har man stillet de nuværende og kommende hjemmehjælpsmodtagere i udsigt, at den varige hjemmehjælp for fremtiden vil blive gratis. Uanset hvad man i øvrigt mener om betalingsspørgsmålet, er det uheldigt, at man nu med det foreliggende lovforslag vil skuffe den således skabte forventning. En sådan adfærd tjener ikke til at styrke respekten om lovgivningsmagten. Allerede af denne grund må det anbefales Folketinget at forkaste lovforslaget. Politikerne har naturligvis lov at skifte mening, men man bør i det mindste give gratisbestemmelsen en chance i praksis, før man beslutter at afskaffe den.

2. Rent bortset herfra må spørgsmålet om betaling for hjemmehjælp vurderes i lys af hjemmehjælpens funktion i retning af, at den – rigtigt tilrettelagt, f.eks. ved at aktivere til selvhjælp – er egnet til at aflaste presset på de mere omfattende og bekostelige hjælpeforanstaltninger. Hvis man tilsigter, hvad man vel gør, at hjemmehjælpen skal tjene til forebyggelse af, at der af en opstået lidelse eller svækkelse udvikler sig et mere omfattende pleje- og bistandsbehov, må man først og fremmest sørge for, at hjemmehjælpen bliver ydet, når der er brug for den. Det offentlige har med andre ord en økonomisk interesse i, at hjemmehjælp indsættes

som et middel til at undgå eller udskyde nødvendigheden af en mere omfattende indsats af offentlige ressourcer. Hertil kræves blandt meget andet, at modtagelsen af hjemmehjælp ikke blokeres af et betalingskrav. For så vidt der overhovedet skal kræves betaling for hjemmehjælpen, må betalingen være overkommelig for modtageren og ligge i et acceptabelt niveau. Men det vil ud fra den nævnte betragtning være mest konsekvent, at hjemmehjælpen gøres gratis.

3. Særligt fremhæves, at de med ældreboligloven i 1987 introducerede nye ældreboliger er baserede på, at beboerne skal kunne få hjemmehjælp og anden bistand efter samme regler, som gælder for alle andre ældre. Ved ældreboliglovens gennemførelse blev det forudsat, at enhver, der får tildelt en ældrebolig, skal have økonomisk grundlag for at klare sig i boligen. Hvis der fastsættes betalingsregler, hvorved hjemmehjælpen bliver økonomisk uoverkommelig for beboerne, forskertses formålet med ældreboligerne.

4. Et hovedargument for den foreslåede genindførelse af betalingskravet for varig hjemmehjælp angives at være frygten for den øgede efterspørgsel, som indførelse af gratisprincippet på dette område hævdes at ville medføre. I ministerens bemærkninger til lovforslaget gås der ud fra som en kendsgerning, at en afskaffelse af betalingsreglerne vil resultere i et sådant øget efterspørgselspres. Det overses eller forbigås herved, at hjemmehjælp – til forskel fra f.eks. befordring med offentlige trafikmidler eller bibliotekernes bogudlån – i alle tilfælde tildeles efter en behovsvurdering, jf. herved forudsætningen i bistandslovens § 53. Der er derfor ikke brug for nogen prisfastsættelse til regulering af en markeds mekanisme, idet efterspørgslen kan holdes i ave ved det offentliges tildeling af

hjemmehjælpen. Kommunerne praktiserer tilmed behovsvurderingen ganske strengt, hvad der taler for, at hjemmehjælp gøres gratis på linie med andre sundheds- og plejeydelser som f.eks. hjemmesygepleje. Nogen bekymring over et deraf følgende efterspørgselspres synes da heller ikke at være kommet til orde, da Folketinget i sin tid – angiveligt efter et omhyggeligt udvalgsarbejde – drøftede og enstemmigt vedtog lovbestemmelsen om gratis varig hjemmehjælp. Noget andet er, at der af andre årsager kan imødeses stigende efterspørgsel på bla. hjemmehjælp, således som følge af tilvæksten i antallet af meget gamle og stoppet for plejehjemsbyggeri, hvad der imidlertid ikke har noget at gøre med spørgsmålet om, hvorvidt hjemmehjælp skal betales eller ikke.

5. Som langsigtet politik kunne man måske forestille sig, at behovskriteriet for tildeling af hjemmehjælp gradvis lempes med det slutmål, at enhver i princippet skal kunne købe sig den hjemmehjælp, der måtte ønskes, uden at hjælpen skal være betinget af en offentlig tildeling. En sådan ordning ville bedre end den nuværende tildelingsordning imødekomme det hensyn til den enkeltes selvbestemmelse, der i almindelighed – i hvert fald i princippet – af de politiske partier anerkendes som et bærende element i ældrepolitikken. Efterspørgsel og udbud måtte i så fald som udgangspunkt holdes i balance gennem prisfastsættelsen. Hvis man imidlertid ønsker, at hjemmehjælp skal have den førnævnte forebyggende virkning, må en sådan reform ledsages af, at der sikres dem, der har brug for hjemmehjælpen, fornødent økonomisk grundlag for og tilskyndelse til at købe hjemmehjælpen til »markedsprisen«. Dette forudsætter væsentlige forbedringer af pensionisternes økonomi gennem forhøjelse af de sociale pensioner, ved personlige tillæg eller på anden måde. Sådanne forbedringer ligger næppe lige om hjørnet, og når dertil lægges den stigning af efterspørgslen på hjemmehjælp, som antagelig bliver en følge af blandt andet tilvæksten i de ældste aldersgrupper, gør man nok klogt i indtil videre at bibeholde behovsvurderingen som tildelingskriterium for hjemmehjælp.

6. For så vidt man vil begrunde betalingskravet med, at det må være rimeligt, at hjemmehjælpsmodtagerne af deres pension og øvrige indtægt bidrager til finansieringen af hjemmehjælpen, skal hertil bemærkes, at der ifølge op-

lysning fra kommunal side er knyttet ikke ubetydelige omkostninger til administrationen af den hidtidige betalingsordning, bl.a. fordi alle hjemmehjælpere skal føre meget nøje regnskab med antallet af hjemmehjælpstimer i hvert enkelt hjem. Betalingen er derfor kun af begrænset betydning for finansieringen af hjemmehjælpen. Under folketingsbehandlingen af lovbestemmelsen om gratis varig hjemmehjælp synes der da også fra alle sider at have været tilslutning til gratisprincippet i forventning om, at der derved spares administrativt bureaukрати, at der frigøres ressourcer, som bedre kan anvendes til forbedring af hjemmehjælp eller på andre områder eller til besparelsesforslag, og at afskaffelsen af betalingen i øvrigt vil lette omstilling og fornyelse med henblik på en mere fleksibel udnyttelse af tilbuddene til de ældre, jf. herved Folketingets forhandlinger 1986–87 sp. 4186 ff og sp. 12603 ff. Inden Folketinget beslutter sig for at genindføre betalingskravet, anbefales det, at man studerer de argumenter og beregninger, som man dengang i skøn samdrægtighed fremførte til støtte for betalingsafskaffelse.

7. Til den hidtidige betalingsordning knytter der sig et samspilsproblem, som typisk rammer mellemgrupperne, fordi de også rammes af nedtrapning af boligydelse og personligt tillæg m.v. Under de førnævnte foketingsforhandlinger i 1986–87 udtryktes der da også glæde over, at samspilsproblemet på dette punkt ville forsvinde ved indførelsen af den gratis hjemmehjælp. Med den nu foreslåede ordning opnås kun en vis reduktion af samspilsproblemet, idet det maksimale timetal for betaling nedsættes til tre timer ugentlig, men problemet bringes ikke ud af verden.

8. Den reelle grund til, at man nu foreslår betaling for varig hjemmehjælp genindført, synes at være, at man ønsker at reducere det offentlige udgifter eller rettere at øge indtægterne. Det var helt klart dette motiv, der begrundede den i december 1988 vedtagne forlængelse i et halvt år af den hidtidige betalingsordning. Af bemærkningerne til det nu foreliggende lovforslag fremgår, at forslaget er fremsat med besparelseskrav i finanslovforliget for øje og derudover skal skaffe provenu, der ønskes anvendt til fordel for særlige grupper, nemlig døende i eget hjem. Det er således i realiteten fiskale hensyn, der – i lighed med, hvad der er tilfældet med

f.eks. tobaks- og spiritusafgifterne – ligger bag lovforslaget. Frem for at besmykke lovforslaget med påstået betænkelighed ved indførelse af gratisprincippet burde man åbent have vedkendt sig, at det er for at få penge i statskassen, at man nu vil afskaffe en ordning, som man i 1986–87 fandt god og rigtig.

9. For det tilfælde, at lovforslaget forkastes, således at det har sit forblivende ved den allerede gennemførte lovgivning, henleder vi opmærksomheden på, at der – således som loven er affattet – kan være en vis risiko for, at en kommune af hensyn til betalingen foretrækker at yde midlertidig hjemmehjælp i tilfælde, hvor hjemmehjælpen burde være tildelt som varig. Vi henstiller derfor til overvejelse, at der til den

gældende bestemmelse i bistanndslovens § 55: »Ydes der varig hjemmehjælp, kræves der ikke betaling« gøres følgende tilføjelse: »når hjemmehjælpen ydes til formål som i § 53 angivet, anses den som varig.«

Vi skal i øvrigt tilføje, at der i vor medlemskreds er meget stor interesse for spørgsmålene omkring hjemmehjælp. Til illustration heraf vedlægges et netop modtaget notat om Københavns og Frederiksbergs netværksgruppes samarbejde med Frederiksberg kommune. Selv om notatet ikke kommer ind på betalings-spørgsmålet, kunne vi forestille os, at det alligevel kunne have interesse for ministeren og folketingsudvalget i forbindelse med det foreliggende lovforslag.

Med venlig hilsen
Landforeningen Ældre Sagen

Bjarne Hastrup

/Viggo Nielsen

Landsforeningen Ældre Sagen

Notat om København/Frederiksberg's Netværksgruppes samarbejde med Frederiksberg Kommune

Det begyndte med, at nogle Pensionister fra Frederiksberg beklagede sig til vore »Netværkere« over en halvering af hjemmehjælpen til de klienter, der kun fik hjælp til rengøring 2 timer ugentligt – til hveranden uge.

I et kort ret kynisk brev forklarede Forstanderen for hjemmehjælpen, at nedskæring var uundgåelig, hvis Kommunen skulle holde sparekravene fra Regeringen.

ÆLDRE SAGENS's »Netværkere« og den Ældrepolitiske gruppe tog sagen op – forhørte sig hos nogle hjemmehjælperne.

Fik så via Husligt Arbejder Forbund's lokalafdeling kontakt med tillidsmand og klubbestyrelse for Hjemmehjælperne på Frederiksberg.

Vi holdt et knaldgodt møde, hvor de forsynede en lille udvalgt gruppe fra ÆLDRE SAGEN med et væld af oplysninger om den aktuelle sag, samt om Hjemmehjælpernes dårlige løn- og arbejdsforhold, det store »gennemtræk« på over 25 pct. pr. år, og den megen sygdom m.m.

Vi drøftede også hvilken uheldig betydning hjemmehjælpernes hurtige udskiftning og presede arbejdsvilkår havde for de ældre, og hvorledes systemet ikke kom til at fungere så godt, som det egentligt havde været hensigten fra de velmenende politikeres side.

Forsynet med alt dette og nogle gode henvisninger til Kommunens egne planer og opgørelser, som vi straks skaffede os – og bearbejdede – skrev vi til borgmester John Winther om at få et møde.

Løbende holdt vi Husligt Arbejder Forbunds's tillidsmand orienteret.

Komiteens næstformand rejste spørgsmålet på den konservative vælgerforenings møde og vandt stor sympati for ÆLDRE SAGEN.

Tirsdag den 21. marts var vi til et timelangt møde med borgmesteren, hvori også formanden for Socialudvalget og direktøren for Socialdirektoratet deltog.

Vi forelagde vor klage og de mange yderligere oplysninger om de utilfredsstillende forhold – især set med de ældres øjne. Vi har 5.000 medlemmer alene på Frederiksberg.

Modtagelsen var yderst venlig, og vi fik en god lang diskussion, hvorved der bl.a. blev givet udtryk for stor respekt for og anerkendelse af hjemmehjælpernes arbejde og betydning for de ældre – især de ensomme ældre.

Vi præciserede meget tydeligt, at Kommunen bestemt *ikke* måtte forestille sig, at ÆLDRE SAGEN's »netværkere« nogensinde ville gå ind og lade sig bruge som erstatning for hjemmehjælperne. Det har vi »netværkere« hverken ønske, kvalifikationer eller kræfter til.

Det ville også være helt i modstrid med de intentioner, der ligger til grund for ÆLDRE SAGEN's start og formål, der er at videreudbygge velfærdsstaten.

Tværtimod vil foreningen nøje, kritisk følge udviklingen på det ældrepolitiske område og administrationen af gældende love og bekendtgørelser.

Giver det anledning til bemærkninger vil foreningen på egnet måde fremføre vore medlemmers synspunkter, således som det sker i denne sag.

Den yderst saglige forhandling i den aktuelle sag med Frederiksberg Kommune, endte med en erklæring fra de kommunale repræsentanter om, at ÆLDRE SAGEN altid ville være velkomne til at drøfte kommunens ældrepolitik eller enkeltstager – og komme med gode ideer.

Og så – utroligt i disse tider – men i den aktuelle sag ville socialudvalgsformanden finde udveje for straks at normere 19–20 heltidsstillinger flere på hjemmehjælperområdet. Gennemgå alle klientersagerne enkeltvis endnu engang, for at nyvurdere den enkeltes behov for hjælp.

Ja – 19–20 heltidsstillinger mere end normeret. Der er p.t. godt 500 hjemmehjælperne ansat, så det er en udvidelse på 4 pct.

Om alt dette nu også sker, vil vi løbende holde os orienteret om og håber på hjælp hertil fra Husligt Arbejder Forbunds tillidsmand og klubbestyrelse.

I det hele taget er hjemmehjælpen en betydningsfuld faktor i den ældrepolitik landsforbundet vil gøre sig til talsmand for.

Hjemmehjælpernes hele løn- og arbejdssituation og især status bør opprioriteres, mener vi.

At være hjemmehjælper opfatter vi som både en fysisk og især psykisk kvalificeret krævende

opgave – der betyder meget mere – for mange flere – på mange flere måder, end man normalt gør sig klart i befolkningens samvittighed.

Vi håber meget i kredsen på at få et godt samarbejde og tillidsforhold med hjemmehjælperne og deres forening.

Det vil hjælpe os meget med at løse de vigtige opgaver, der ligger foran ÆLDRE SAGEN – og overvinde de fordomme og den modstand, vi kan mærke visse steder.

God arbejdslyst

Med venlig hilsen

Max Hørvø

Pensionisternes Samvirke

Socialministeriet,
Departementet
Slotsholmsgade 6
1216 København K

Vedrørende 2. kontor j.nr. 2000-45, lovforslag nr. L 224

Ved skrivelse af 10. april 1989 har ministeriet anmodet landsforeningen om at udtale sig om lovforslag nr. L 224, der vil annullere tidligere vedtaget lovbestemmelse om, at varig hjemmehjælp skal være gratis fra 1. juli 1989. Ifølge lovforslaget opretholdes det hidtidige betalingskrav, dog fremtidig med begrænsning til højst 3 timer pr. uge mod hidtil 6 timer.

Vi er af Landsforeningen Ældre Sagen blevet gjort bekendt med dennes svar på ovenstående, og vi er enige med Ældre Sagen i, at lovforslaget bør forkastes, ligesom vi er enige med Ældre Sagen i de synspunkter, de har lagt til grund for deres opfattelse.

Vi skal derfor give udtryk for, at vi fuldt og helt står bagved de tanker, der af Landsforeningen Ældre Sagen er fremført i denne sag.

Med venlig hilsen
Pensionisternes Samvirke

Thomas Nielsen
Landsformand

Bilag til bet. o. lovf. vedr. social bistand

Til Folketingets Socialudvalg

Vedørende: Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændring af regler om praktisk bistand) L 224

Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg skal i anledning af det fremsatte lovforslag tillade sig at fremføre nedenstående synspunkter over for Folketingets Socialudvalg.

Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg rejste oprindeligt kravet om gratis – indkomstuafhængig – hjemmehjælp. Dette gjorde vi ud fra 2 synspunkter, der for os at se stadig må tillægges afgørende vægt i sagen.

Samspilsproblemetets løsning, som Folketinget, ved den såkaldte ældrepakke i 1987, tog hul på en løsning af, er et gammelt velkendt problem. For Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg har det altid stået klart, at det var og er vanskeligt at løse den slags problemer, der grundlæggende bunder i, at samfundet ikke mener at have råd til at give alle borgere alting, men at der må prioriteres bl.a. ud fra et behovssynspunkt.

Det har stået os klart i mange år, at såfremt hjemmehjælp gøres gratis for alle modtagere, vil dette i sig selv tage toppen af samspilsproblemet. Der kan henvises til de ganske mange betænkninger, der i årenes løb er skrevet om samspilsproblemet.

Samtidig skal det anføres, at Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg, i overensstemmelse med den almindelige holdning i befolkningen, altid har ment, at helbredsbetingede offentlige serviceydelser bør være gratis. – Hjemmehjælp bevilges efter en, idag, stram visitation, hvori netop helbredsforholdene hos den eventuelle modtager spiller en afgørende rolle. – Såfremt

de politiske intentioner, om at ældre og handicappede skal kunne forblive i egen bolig, skal have nogen mening, udover at være kønt klingende politiske slagord, bør forudsætningerne for, at det reelt er muligt, naturligvis tilvejebringes. En velfungerende hjemmehjælpsordning er her en meget vigtig forudsætning. Der løses f.eks. ikke nogen problemer ved at nedlægge plejehjem – som man gør nu – hvis man ikke sikrer de borgere, der har problemer, der betinger plejehjemsophold, andre servicetilbud, der kan løse problemerne. – Man fristes til at tro, at der er politikere, der tror, at man ved besværgelser og ordmagi kan løse reelle problemer. – Eller man kunne tro, at der er reelle politiske holdninger, der går på, at hvis man er så uforstandig at være gammel, syg og fattig, så må man virkelig selv tage ansvaret for at løse de dermed forbundne problemer – det er ikke noget, samfundet som sådan kan tage sig af. Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg føler sig ganske sikker på, at et solidt flertal i Folketinget ikke mener noget sådant – skønt vi har vores tvivl om, hvad socialministeren egentlig mener.

Som også Folketinget har konstateret, er det interessant at opleve Kommunernes Landsforenings krumspring i denne sag. I Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg var vi glade, da Kommunernes Landsforening i sin tid gik ind for at gøre hjemmehjælp til en indkomstuafhængig ydelse. De nuværende standpunkter, og frem for alt den påståede dokumentation for problemerne herfor, som vi kender den, nægter vi at

tage alvorligt og betvivler, at nogen kan gøre dette.

Det påstås, at der vil opstå et betydeligt efterspørgselspres, såfremt betalingsreglerne for hjemmehjælp afskaffes. Vi betvivler dette – men er ganske sikre på, at der allerede i dag er et efterspørgselspres for at få hjemmehjælp, alene fordi kommunerne, på grund af de stramme økonomiske rammer de må arbejde under, har set sig nødsaget til at stramme visitationen ved bevilling af hjemmehjælp ganske markant.

Det er også blevet hævdet, at man vil få vanskeligheder med at rekruttere det nødvendige antal hjemmehjælpere. – Her er tale om et klart selvskabt problem, idet man i stigende grad nægter at uddanne hjemmehjælpere. – At der skulle mangle egnet arbejdskraft kan vi, med det kendskab vi har til arbejdsløsheden i Dan-

mark, vanskeligt tage alvorligt. – At ansættelse af flere hjemmehjælpere skulle koste samfundet mange penge, må forudsætte et meget beskedent kendskab til hjemmehjælpernes løn, det danske skattesystem og alternativer såsom arbejdsløshedsdagpenge og bistandshjælp. Det er dog selvfølgelig klart, at der kan opstå en af de sædvanlige interessante diskussioner, om det er statskassen eller kommunerne, der skal betale. – At der vil blive nogen mærkbar regning til skatteyderne forekommer derimod højst tvivlsomt.

Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg skal som sin konklusion slå fast, at Folketinget nu bør opfylde sit løfte fra ældrepakken til landets pensionister om at gøre hjemmehjælp gratis (indkomstuafhængig).

Med venlig hilsen
Svend Jensen

/ Thomas Balle Kristensen